

PROJEKTA NOSAUKUMS **Ceļā uz demokrātiju**

Projekta grupa: **Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas vēstnieku komanda**

Kopsavilkums par projektu:

1. Teorētiskais pamatojums
2. Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas 9.-12.klašu skolēnu aptauja par līdzdalību, aptaujas rezultātu analīze
3. Aktivitātes jauniešu izpratnes pilnveidei par parlamentāro demokrātiju.

Situācijas apraksts

Balstoties uz pētījumiem, kas liecina par problēmām ar sabiedrības, tajā skaitā jauniešu, izpratni un iesaistīšanos demokrātijas procesos savā pašvaldībā, valsts un ES līmenī, skolēni iepazīs ar pētījumiem, ko veikuši LU SZF, LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes zinātnieki, kā arī nevalstiskās organizācijas “Freedom House” pētnieki. Jaunieši konstatēja, ka nepieciešams likt domāt, diskutēt, veicināt un pilnveidot jauniešu izglītošanas darbu, lai augstvērtīgāk izprastu, realizētu demokrātiskās vērtības mūsu ikdienā. Kā galvenās problēmas risinājumu izstrādei tika definētas: zemā jauniešu aktivitāte vēlēšanās; informācijas trūkums un tās neizpratne; informācijas neskaidrība par vēlēšanu procesu, tās norisi vēlēšanu brīdī.

1. https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Demokratijas_audits_2014_kopaa.pdf
2. https://www.iea.nl/sites/default/files/2019-07/ICCS_2016_National_Report_LVA.pdf Latvijas Universitāte Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte Izglītības pētniecības institūts Ireta Čekse, Andrejs Geske, Olga Pole Pilsoniskās izglītības problēmas un izaicinājumi Starptautiskā pētījuma IEA ICCS 2016 pirmie rezultāti
3. <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/freedom-house-pasaule-saruk-briviba-un-demokratija.a395192/>

Diskusiju jauniešu vidū izraisīja ikgadējais ziņojums, ko ir publicējusi nevalstiskā organizācija “Freedom House” par brīvības un demokrātijas stāvokli pasaulē. Pētījumā teikts, ka 2020.gadā koronavīrusa Covid-19 pandēmija, ekonomiskā neskaidrība un konflikti izraisīja pilsonisko brīvību samazināšanos pasaulē. “Freedom House” pētījumā ir norādīts, ka pēdējā gada laikā 73 valstīs ir

samazinājusies brīvība. Šo valstu vidū ir ne tikai tādas autoritāri pārvaldītas valstis kā Ķīna, Baltkrievija un Venecuēla, bet arī ASV un Indija. Ziņojumā ir izvērtēts brīvības un demokrātijas stāvoklis 195 valstīs. 82 no tām ir atzītas par “brīvām”, 59 – par “daļēji brīvām”, bet 54 – par “nebrīvām”. Latvija, Lietuva un Igaunija saglabājušas vietu “brīvo” valstu pulkā.

Šī informācija radīja pārdomas par demokrātijas procesu ievainojamību, demokrātisko vērtību trauslumu, par to, ka, izglītojot jauniešus (īpaši, ja jaunieši izglīto jauniešus) varēs panākt demokrātijas stiprināšanu, principu ievērošanu un labklājību.

Projekta sasniedzamais rezultāts un uzdevumi

Sasniedzamais rezultāts:

- radīta interese par politiskām norisēm, demokrātiskajiem procesiem, tās veicināšana caur formālo un neformālo izglītību, akcentējot demokrātiskās vērtības, parlamentāro demokrātiju,
- izprot ES Pamattiesību hartā iekļautās vērtības;
- analizē un izsaka savu viedokli par vērtībām. Jaunieši izglīto jauniešus!
- radīta jauniešu vēlme izzināt, diskutēt, ieņemt aktīvas dzīves pozīciju un iesaistīšanas vēlēšanu procesā;
- veicināta lielāka jauniešu aktivitāte gaidāmajās dažāda līmeņa vēlēšanās, tādējādi aktivizējot arī vecākus un vecvecākus.
- izprot jēdzienus cieņa, brīvība, vienlīdzība, tiesiskums, solidaritāte, pilsoņu tiesības kā universālas vērtības.

Uzdevumi:

- veikt aptauju Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas 9.-12.klase skolēnu vidū par iesaistīšanos pilsoniskās aktivitātēs (ko plānots atkārtot nākošajā mācību gadā pilnīgākai analīzei),
- veidot izziņas materiālu apkopojumu un sagatavot uzdevumus kā informatīvo materiālu par parlamentāro demokrātiju,
- mācīties veidot infografikas, kas atspoguļo demokrātijas nozīmi, vērtības un iespējas jauniešiem.

Teorētiskā bāze:

Iepazīstoties ar jēdzienu demokrātija, demokrātijas vērtības interneta resursos un sociālajos medijos nācās saskarties ar to, ka informācijas ir daudz, tā ir dažādās vietnēs, bet, meklējot konkrētas lietas, trūkst teorētiskā, praktiski izmantojama materiāla, kas būtu vienkopus. Skolēni, diskusijās par problēmām, kas saistītas ar demokrātiju, izvirza vairākas, tomēr neviena tā īsti neizkristalizējas. Runājot par demokrātijas vērtībām, pazīmēm, par dalību dažāda mēroga vēlēšanās un par to, kas stiprina demokrātiju mūsu valstī, jaunieši izsakās, ka to ir grūti nodalīt vienu no otra. Viņi vēlas to visu sasaistīt kopā, kā rezultātā vēstnieki strādā izveidojot mācību materiālus, idejas klases stundām, pilnvērtīga laika pavadīšanai skolas pasākumos, kā arī mācās izvietot aktuālu informāciju infografikās ar mērķi veidot demokrātijas izpratni. Mērķauditorija ir 9. -12. klases skolēni.

Mēs piedāvājam sagatavoto ideju portfeli- projekta izstrādes laikā pašu izstrādātās prezentācijas, apkopotās vietnes, kurās atradām saistošus materiālus. Šī sadaļa vēl ir tikai sākuma stadijā un tiks pilnveidota, papildināta.

Teorētiskās bāzes Ideju portfelis- 1. pielikumā.

Aptaujas rezultāti

Aptaujas paraugs pieejams:

<https://docs.google.com/forms/d/15VrYAUgDtFGGrLZ0umdzDf82R1glUHxpDnhY9QDxiMXQ/edit?usp=sharing>

Aptauja tika veikta laikā no 20.03.2021.-10.04.2021. Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā 9.-12.klašu skolēniem un tajā piedalījās 67 respondenti.

Atbildot uz jautājumu, vai uzskati, ka Latvija ir demokrātiska valsts, vairākums aptaujāto tam piekrīt un, vērtējot skalā no 1 līdz 10, jaunieši vairākums sniedz savu vērtējumu virs septiņi. Aptaujājot par to, vai seko līdzī politiskajiem notikumiem Latvijā un Alūksnē, tad šeit vairākums no respondentiem atbild, ka to dara tikai dažreiz. Noskaidrojot jauniešu viedokli, kas ir demokrātija, viņi piekrīt visām dotajām atbildēm, ka tā ir tautas vara, vienlīdzība likuma priekšā un vārda brīvība un iespēja aktīvi iesaistīties sabiedriskās un politiskās norisēs. Par to vai jaunieši ir aktīvi, respondenti izsakās, ka vairāk sabiedriski aktīvi ir Alūksnē, nekā Latvijā. Maz ir tādu jauniešu, kuri būtu neaktīvi un lielākoties sevi vērtē kā aktīvu jauniešu, vai aktīvu dažreiz. Atbildot par to, kur respondenti uzzina par dažāda veida aktivitātēm, ir redzams, ka šo informāciju viņi iegūst no sociālajiem tīkliem, interneta portāliem un draugiem. Noskaidrojot, vai iesaistās kādās aktivitātēs, daļa aptaujāto jauniešu atbild, ka ir iesaistījušies kādā no piedāvātajām aktivitātēm Alūksnes novadā. Visvairāk viņi piedalās Alūksnes Bērnu un Jauniešu Centra piedāvātajās aktivitātēs, tad sporta un atpūtas, kā arī izglītojošos pasākumos. Lielākais vairums respondentu ir bijuši šie pasākumu dalībnieki, un līdzvērtīgi kā organizētāji un vērotāji. Jaunieši ir aktīvi arī skolā, jo iesaistās gan dažādās interešu grupās, gan skolas pašpārvaldē, gan projektos un citur. Respondenti atzīst, ka viņu iesaistīšanas aktivitātēs ir vēlme atpūsties un izklaidēties, tomēr daļa grib paveikt labu darbu un vēlas atbalstīt labas idejas. Vērtējot atbildes par šā brīža aktivitātēm, tad

tagad lielākā daļa, nekur nav iesaistīta, ko ietekmē attālinātais mācību process. Noslēguma jautājumā, aptaujātie jaunieši ir zinoši par tuvāko gaidāmo notikumu - pašvaldību vēlēšanām.

Vērtējot aptaujas rezultātus, ir vērojama jauniešu aktīva līdzdalība dažāda mēroga procesos un notikumos, kā arī novērtē, ka dzīvo demokrātiskā valstī. Secinām, ka ģimnāzijas jaunieši ir radoši, uzņēmīgi, atbildīgi un ieinteresēti darboties.

Aptaujas rezultāti pielikumā, Power Point prezentācijā

Projekta aktivitātes

1. 10.a klases vēstnieku sagatavotais uzdevums “Demokrātiskās vērtības”

Par demokrātiskām vērtībām tiek uzskatītas vārda brīvība, vienlīdzība, cilvēktiesības, taisnīgums, likumība un citas. Šajā uzdevumā ir iespēja novērtēt savas zināšanas par demokrātijas vērtībām, atbildot uz testa jautājumiem platformā QUIZZZ.

Pieejama: <https://ej.uz/56j5>

2. 11.a klases vēstnieku sagatavotais uzdevums Kas ir vēlēšanas? Kā tās norisinās un kādi ir vēlētāju uzdevumi?

Kas ir vēlēšanas un kādēļ tās ir nepieciešamas? - Vēlēšanas ir *demokrātisks* pasākums, kurā Valsts, piemēram, Latvijas pilsoņi veic politisko izvēli, atdodot balsi par sev tīkamu kandidātu vai par partiju, kuru viņi vēlas redzēt nākam pie varas. Mēs ievēlam cilvēkus pie varas dažādos mērogos – pašvaldībās (ievēlām deputātus), Valstī (ievēlām Saeimu), Eiropas Savienībā (ievēlām Parlamentu). To, kādas ir vēlēšanas, nosaka vēlēšanu likums un protams, ka katras no vēlēšanām, atkarībā no tā ko ievēl, ir dažādos veidos atšķirīgas. Vēlēšanām gatavojoties, partijas sagatavo kandidātu

sarakstus un priekšvēlēšanu programmas, lai informētu vēlētājus par plāniem, kādi tiks īstenoti, ja šī partija/kandidāti tiks ievēlēti.

Kuras personas drīkst piedalīties vēlēšanās?- Latvijā vēlēšanās tiesīgi piedalīties pilsoņi, kuri sasnieguši 18 gadu vecumu, taču dažādās Valstīs minimālais vecums tiesībām vēlēties atšķiras. Austrijā, piemēram, drīkst balsot jau no 16 gadu vecuma! Eiropas Parlamenta vēlēšanās drīkst balsot arī citu Valstu pilsoņi, kuri dotajā brīdī uzturas Latvijā un ir reģistrēti Latvijas iedzīvotāju reģistrā/ Latvijas vēlētāju reģistrā.

Uzdevums 2. pielikumā.

3. Kahoot par vēlēšanām (11.a)

Pieejams: <https://create.kahoot.it/share/kas-ir-velesanas/aa050c36-4dfc-41cc-969...>

4. Uzdevums - avīzes pirmā lappuse 10.a (izmantota ideja no medijpratības kursiem)

Izveidot pirmo lappusi avīzei, kas raksta par demokrātijas izpausmēm tavā novadā.

Uzdevums un informācija tēmas izpratnei pieejama 3. pielikumā

5. Spēle - SPEED DATE – 11.a (ideja atrasta interneta resursos) (nepieciešams pāra dalībnieku skaits)

1. Vadītājs aicina izveidot pulksteni, atliekot 12:00, 3:00, 6:00, 9:00.

2. Izziņo “randiņu” sarunāšanu. Tas nozīmē, ka katrs meklē partneri, ar kuru tiksies, piem., 12:00.

Tad abi ieraksta viens otra vārdu pretī plkst.12:00. Tā katrs atrod 4 partnerus.

3. Vadītājs izziņo, ka ir plkst.12.00. Satiekas uz “randiņu” pirmais pāris. Kad satikušies, vadītājs uzraksta uz tāfeles pirmo jautājumu un dod 30 sek., jaunieši viens otram izsaka viedokli, nonāk pie kopīga secinājuma. Aicina izteikties un atslēgasvārdus uzraksta uz tāfeles.

4. Spēles jautājumi 4. pielikumā

5. Apkopojums

6. UZDEVUMS PAR VĒRTĪBĀM 10.a

Uz ekrāna slaidis ar vērtībām- piemēram, vienlīdzība, brīvība, cilvēka cieņa, uzticība, taisnīgums, drošība, labklājība, solidaritāte, pašapziņa, pilsoņu tiesības, miers, veselība. Skolēni tās sagrupē pēc biežāk minētajām, nosakot svarīgākās. Prezentē.

Pilns uzdevuma apraksts 5. pielikumā

7. Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas vēstnieku izstrādātās infografikas (6.pielikums)

Projekta mērķauditorija : Jaunieši vecumā no 14-20 gadiem

Informācija par projekta īstenotājiem:

Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas EP vēstnieku komanda – 15 skolēni un 3 skolotājas.

Datums: 30.04.2021.

Vieta:

Alūksne

IDEJU PORTFELIS

Kas ir
demokrātija.pptx

<https://www.europarl.europa.eu/latvia/lv/jauniesiem/parlament-r-demokr-tija.html>

[Informatīvie materiāli - Latvijas Republikas Saeima](#)

[Politiski aktīvs pilsonis - YouTube](#)

Kažoka Iveta, lekcija

https://www.facebook.com/watch/live/?v=326717195406645&ref=watch_permalink

[http://providus.lv/article_files/3758/original/Infografika "K%C4%81 Tu vari iesaist%C4%ABties pa%C5%A1 vald%C4%ABbas att%C4%ABst%C4%ABbas pl%C4%81no%C5%A1_anas dokumentu_izstr%C4%81d%C4%93".pdf?1608561564](http://providus.lv/article_files/3758/original/Infografika_%20Tu_vari_iesaist%C4%ABties_pa%C5%A1_vald%C4%ABbas_att%C4%ABst%C4%ABbas_pl%C4%81no%C5%A1_anas_dokumentu_izstr%C4%81d%C4%93%.pdf?1608561564)

Kažoka Iveta

<http://providus.lv/article/latvija-joprojam-zemas-uzticesanas-sabiedriba-iedzivotaji-veletos-plasakas-iesaistes-iespejas>

https://www.youtube.com/watch?v=F9CnoFMGfj0&ab_channel=ManasTies%C4%ABbasirMansSp%C4%93ks

https://www.youtube.com/watch?v=btVZRcn5nss&ab_channel=ManasTies%C4%ABbasirMansSp%C4%93ks

Spēle – kāds ir vēlēšanu process, balsojot vēlēšanu iecirknī?

Spēles uzdevums:

Savietot lapiņas ar darbībām pareizā secībā, pa soļiem par to kā noris balsošana pašvaldību vēlēšanās. Paraugš ir dots pirmajā piemērā – kāds ir pirmais uzdevums gatavojoties vēlēšanām? – noskaidrot vēlēšanu iecirkni uz kuru būs jādodas.

Mērķis:

Iepazīstināt un atgādināt potenciālajiem vēlētājiem par to, kā norisinās vēlēšanu process, dodoties uz vēlēšanu iecirkni.

Spēles pasniedzēja uzdevums:

Lapiņas izgriezt un samaisīt.

1.	Noskaidrot vēlēšanu iecirkni
2.	Vēlēšanu dienā paņemt līdzī pilsoņa pasi vai personas apliecību
3.	Doties pie reģistrācijas galdā, kurā ir norāde ar kārtas numuru vēlētāju sarakstā
4.	Uzrādīt pasi vai personas apliecību vēlēšanu iecirkņa komisijai
5.	Parakstīties vēlētāju sarakstā
6.	Saņemt balsošanas materiālus
7.	Pārliecināties vai uz vēlēšanu aplokšnes ir attiecīgā iecirkņa zīmogs vai ir izsniegtas visas pašvaldībā pieteikto kandidātu sarakstu zīmes.
8.	Doties uz vēlēšanu kabīni/ nodaļījumu
9.	Izvēlēties zīmi ar kandidātu sarakstu, par kuru izvēlēts balsot
10.	Ar “+” atzīmēt tos kandidātus, kuru ievēlēšana tiek atbalstīta vai arī izsvītrot to kandidātu vārdus un uzvārdus, kuru ievēlēšana netiek atbalstīta.
11.	Vēlēšanu zīmi ievietot aploksnē, to aizlīmēt
12.	Aplokšni iemest vēlēšanu kastē
13.	Neizmantotās vēlēšanu zīmes izmest vēlēšanu iecirknī vai pie izejas paņemt tā saraksta zīmi, par kuru tika balsots

Uzdevumam Avīzes pirmā lappuse

Izveido pirmo lappusi avīzei, kas raksta par demokrātijas izpausmēm tavā novadā. Pirmajā lappusē apraksti kādu demokrātiska procesa piemēru tavā dzīvesvietā. Avīzes noformēšanā izmanto ideju, kas piedāvāta tālāk. Vari avīzes lappusi izkārtot arī citā veidā, iekļaujot informāciju, kas norādīta tālāk. Avīzi vari veidot ar roku vai ar datoru.

Kas jāiekļauj avīzes pirmajā lappusē

- Avīzes nosaukums, izdevējs, izdošanas laiks, avīzes kārtas numurs.
- Galvenais raksts, tā virsraksts un atbilstošs attēls. Attēls jāparaksta.
- Citāts, kas atbilst galvenajam rakstam (tas var būt kāda ievērojama cilvēka citāts, intervijas jautājums u.c.).
- Raksts, kas lasītāju iepazīstina ar demokrātisko vērtību, aicinājumu piedalīties, gatavoties vēlēšanām. Tas var būt kāds joks, teikums, intervijas, kāda cita cilvēka pieredze u.c. Rakstam jāpievieno parakstīts, atbilstošs attēls.

Izstrādāto avīzes lappusi ievieto

Informācija tēmas izpratnei

(Izmantots IAC mācību materiāls MEDIJPRATĪBĀ)

Avīzes pirmajā lappusē ir redzams avīzes nosaukums, izdevējs, izdošanas laiks, avīzes kārtas numurs.

Avīzes pirmā lappuse ir kā skatlogs, kas lasītājiem rāda, kāpēc avīzi ir vērts iegādāties. Avīzes nosaukumam jābūt atbilstošam avīzes tematikai.

Svarīgākais ir pirmās lappuses galvenā raksta virsraksts. Virsraksts piesaista uzmanību un vilina rakstu un arī avīzi lasīt. Galvenais raksts jāveido pēc iespējas “garšīgāks” lasītājam, tajā jāatbild uz jautājumiem: kas notika, kad, kur, kā, kāpēc. Virsraksta un pārējā teksta šriftiem un jābūt viegli uztveramiem.

Pirmajā lappusē svarīgi ievietot liela izmēra, spilgtus attēlus (foto, zīmējumi u.c.). Pirmajā lappusē nav vēlams ievietot pārāk daudz attēlus un saraibināt laukumu. Pietiek ar vienu līdz diviem attēliem. Galvenajam attēlam jāatrodas lappuses augšējā daļā – virs avīzes locījuma vietas. Pirmajā lappusē vēlams pievienot otru – mazāka formāta attēlu. Vēlams, lai otrs attēls ir cita veida, piemēram, karte vai infografika.

Attēlu parakstiem jābūt atbilstošiem redzamajam. Vēlams, lai tie ir īsi un koncentrēti. Attēliem ir jāparāda tas, kas ir aprakstīts tekstā. No pirmā acu uzmetiena jābūt skaidram,

uz kuru rakstu attēls attiecas. Attēlam jābūt kā raksta vizuālam turpinājumam, tāpēc attēlu ievieto līdzās tekstam.

Svarīgi ir pārāk nesablīvēt informāciju un atstāt brīvus laukumus, kur acīm atpūsties.

Sagatavots pēc: *Dimants A., Russ-Mols S. Žurnālistika. Mācību un rokasgrāmata, SIA “Biznesa augstskola Turība”, 2009.*

Spēles - SPEED DATE jautājumi

- 1) Vai jaunieši pietiekoši iesaistās sabiedrībai svarīgu jautājumu lemšanā? Kāpēc tā domā?
- 2) Kāpēc sabiedrībai jāiestājas par demokrātiskajām vērtībām?
- 3) Kāpēc ir svarīgi, ka Eiropas Parlamenta vēlēšanās var balsot katrs Eiropas Savienības pilsonis?
- 4) Kā Tu izproti parlamentārās demokrātijas būtību?
- 5) Kādas demokrātijas pamatvērtības Tu vari nosaukt?
- 6) Kas ir cilvēktiesības? Kādus piemērus Tu vari nosaukt?
- 7) Kā Tu skaidrosi: brīvība – atbildība?
- 8) Vai ir demokrātijas, kuras tiek uztvertas kā visatļautība? Kuras? Mini piemēru!

UZDEVUMS PAR VĒRTĪBĀM

Uz ekrāna slaidis ar vērtībām- piemēram, vienlīdzība, brīvība, cilvēka cieņa, uzticība, taisnīgums, drošība, labklājība, solidaritāte, pašapziņa, pilsoņu tiesības, miers, veselība.

Skolēnus aicina katram uzrakstīt vērtības nozīmīguma secībā, tad skolēni grupās apkopo 5 biežāk minētās, diskutē, izveido grupas svarīgāko vērtību sarakstu. Prezentē grupas viedokli.

Vēstnieki iepazīstina ar Eiropas Cilvēktiesību hartu, kas ir mūsu vērtību un ideālu stūrakmens, uz kura balstās ES, kas ir dokuments par universālām vērtībām - cilvēka cieņa, brīvība, vienlīdzība un solidaritāte, kas pilsoņiem nodrošina brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, balstoties uz demokrātijas un likuma varas principiem.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ES>